

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

Ірина КОЗАКОВА

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою теорії та історії держави і права
протокол № 1
від «29» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Євген ГІДА

Укладач: *Нікіфоренко Володимир Степанович*, доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України.

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення навчальної дисципліни «*Основи права національної безпеки*» доцільне після оволодіння здобувачами вищої освіти базовими знаннями з теорії держави і права, конституційного права України, соціології, юридичної психології та інформаційного права для формування умінь здійснювати аналіз інформаційних загроз, протидіяти дезінформації, виявляти деструктивні соціальні процеси та розуміти психологічні аспекти безпекового середовища, логіки та критичного мислення щодо здатності проводити стратегічний аналіз безпекових ризиків, інформаційних технологій в юридичній діяльності, а також юридичної деонтології щодо формування національної правосвідомості, професійної етики правника та поваги до принципів академічної доброчесності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи права національної безпеки» є суспільні відносини у сфері забезпечення національної безпеки, захисту державного суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу України; система, повноваження та правові засади діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони (Збройних Сил України, СБУ, МВС, розвідувальних органів); нормативно-правове регулювання особливих правових режимів (воєнного та надзвичайного стану); правові механізми протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам у воєнній, державній, економічній, екологічній, кібернетичній та інформаційній сферах; а також міжнародно-правові засади колективної безпеки, євроатлантичної інтеграції України та нормативне забезпечення цивільно-демократичного контролю.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредити ECTS).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «*Основи права національної безпеки*» є формування у студентів цілісної системи знань про правову природу національної безпеки, вивчення повноважень державних органів у цій сфері та опанування юридичних механізмів захисту суверенітету, конституційного ладу й прав людини в умовах воєнних, інформаційних та інших сучасних загроз.

Основними завданнями навчальної дисципліни «*Основи права національної безпеки*» є ознайомлення здобувачів із понятійно-категоріальним апаратом, стратегічними документами та системою законодавства України у сфері національної безпеки і оборони; аналізування правового статусу, компетенції та взаємодії органів державної влади, військових формувань та правоохоронних інституцій; дослідження змісту та специфіки застосування правових норм під час дії особливих правових режимів, запровадження обмежень конституційних прав і свобод в інтересах безпеки; вивчення правових інструментів виявлення, мінімізації та локалізації національних загроз у різних сферах суспільного життя; а також відпрацювання навичок юридичного супроводу діяльності суб'єктів сектору безпеки, складання проєктів актів правового режиму воєнного стану, правової оцінки безпекових ризиків та застосування норм міжнародного гуманітарного права.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Основи права національної безпеки» забезпечує набуття:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК03	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК03	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
СК07	Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
СК14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН05	Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
ПРН06	Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
ПРН12	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
ПРН15	Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
ПРН18	Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
ПРН20	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.
ПРН22	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
Тема 1. Теоретико-правові основи національної безпеки	12	2	4			6	15	1	2			12
Тема 2. Система та джерела права національної безпеки	14	2	4			8	15	1	2			12
Тема 3. Правовий статус суб'єктів сектору безпеки і оборони	14	2	4			8	15	1	2			12
Тема 4. Правові основи воєнної безпеки та оборони держави	14	2	4			8	15	1	2			12
Тема 5. Державна безпека та правовий захист конституційного ладу	16	4	4			8	15	1	2			12
Тема 6. Правове забезпечення інформаційної та кібербезпеки	16	4	4			8	15	1	2			12
Тема 7. Економічна та енергетична безпека у правовому вимірі	14	2	4			8	14	1	1			12
Тема 8. Екологічна та громадська безпека	14	2	4			8	14	1	1			12
Тема 9. Демократичний цивільний контроль у сфері безпеки	18	4	6			8	16	1	1			14
Тема 10. Міжнародно-правові аспекти безпеки та євроатлантична інтеграція	18	4	6			8	16	1	1			14
Усього годин	150	28	44	0	0	78	150	10	16	0	0	124

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретико-правові основи національної безпеки

Поняття національної безпеки як правової категорії та об'єкта правового регулювання. Об'єкти і суб'єкти забезпечення національної безпеки: правова характеристика. Національні інтереси та національні цінності: законодавче визначення та класифікація. Загрози національній безпеці: поняття, види та правові критерії ідентифікації. Принципи права національної безпеки та їх роль у функціонуванні держави.

Тема 2. Система та джерела права національної безпеки

Конституція України як фундамент правового регулювання безпекової сфери. Закон України «Про національну безпеку України» – базовий акт галузі. Правова природа та значення Стратегії національної безпеки України. Роль міжнародних договорів і стандартів у забезпеченні колективної безпеки. Підзаконне нормативно-правове регулювання у системі джерел права національної безпеки.

Тема 3. Правовий статус суб'єктів сектору безпеки і оборони

Повноваження Президента України як Верховного Головнокомандувача та гаранта безпеки. Правовий статус та функції Ради національної безпеки і оборони України. Роль Верховної Ради України та Кабінету Міністрів у забезпеченні безпеки. Органи охорони правопорядку та розвідувальні органи у системі національної безпеки. Громадянське суспільство як суб'єкт демократичного цивільного контролю.

Тема 4. Правові основи воєнної безпеки та оборони держави

Поняття воєнної безпеки та правовий режим оборони України. Правовий статус Збройних сил України та інших військових формувань. Законодавство про оборону: воєнна доктрина та планування в галузі оборони. Правові засади мобілізації та призову. Правовий режим воєнного стану: підстави введення та правові наслідки.

Тема 5. Державна безпека та правовий захист конституційного ладу

Правові засади захисту державного суверенітету та територіальної цілісності. Боротьба з тероризмом: правові механізми й антитерористичні операції. Охорона державної таємниці як елемент забезпечення національної безпеки. Контррозвідувальне забезпечення та захист від підривної діяльності. Інтегроване управління державним кордоном як стратегічна складова національної безпеки.

Тема 6. Правове забезпечення інформаційної та кібербезпеки

Правовий режим інформаційного простору та захист національних інтересів. Кібербезпека як складова національної безпеки. Правові межі протидії дезінформації та маніпулятивним технологіям. Правовий захист об'єктів критичної інформаційної інфраструктури. Відповідальність за правопорушення в інформаційній та кіберсферах.

Тема 7. Економічна та енергетична безпека у правовому вимірі

Правові засади забезпечення економічної стійкості держави. Юридичні механізми захисту від зовнішнього економічного тиску. Енергетична безпека: правове регулювання критичного імпорту та інфраструктури. Фінансовий моніторинг та боротьба з легалізацією доходів у контексті безпеки. Правовий режим санкцій як інструмент захисту економічних інтересів.

Тема 8. Екологічна та громадська безпека

Екологічна безпека як правовий гарант збереження генофонду народу. Правовий статус сил цивільного захисту та ДСНС України. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій: правовий регламент. Правові засади протидії злочинності як загрози громадській безпеці. Біологічна та радіаційна безпека: законодавчі норми та стандарти.

Тема 9. Демократичний цивільний контроль у сфері безпеки

Поняття та принципи демократичного цивільного контролю за сектором безпеки. Парламентський контроль: повноваження профільних комітетів та Омбудсмена. Судовий контроль у сфері забезпечення національної безпеки. Роль засобів масової інформації та громадських організацій у нагляді. Правові межі обмеження прав людини в інтересах національної безпеки.

Тема 10. Міжнародно-правові аспекти безпеки та євроатлантична інтеграція

Міжнародна безпека та роль України в системі ООН та ОБСЄ. Правові засади співробітництва України з НАТО. Безпекова політика ЄС та участь у ній України. Правовий режим міжнародної військової та технічної допомоги. Міжнародно-правова відповідальність за агресію та воєнні злочини.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Теоретико-правові основи	2	1
2	Тема 2. Система та джерела права національної безпеки	2	1
3	Тема 3. Правовий статус суб'єктів сектору безпеки і оборони	2	1
4	Тема 4. Правові основи воєнної безпеки та оборони держави	2	1
5	Тема 5. Державна безпека та правовий захист конституційного ладу	4	1
6	Тема 6. Правове забезпечення інформаційної та кібербезпеки	4	1
7	Тема 7. Економічна та енергетична безпека у правовому вимірі	2	1
8	Тема 8. Екологічна та громадська безпека	2	1
9	Тема 9. Демократичний цивільний контроль у сфері безпеки	4	1
10	Тема 10. Міжнародно-правові аспекти безпеки та євроатлантична інтеграція	4	1
Усього годин		28	44

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Теоретико-правові основи	4	2
2	Тема 2. Система та джерела права національної безпеки	4	2
3	Тема 3. Правовий статус суб'єктів сектору безпеки і оборони	4	2
4	Тема 4. Правові основи воєнної безпеки та оборони держави	4	2
5	Тема 5. Державна безпека та правовий захист конституційного ладу	4	2
6	Тема 6. Правове забезпечення інформаційної та кібербезпеки	4	2
7	Тема 7. Економічна та енергетична безпека у правовому вимірі	4	1
8	Тема 8. Екологічна та громадська безпека	4	1
9	Тема 9. Демократичний цивільний контроль у сфері безпеки	6	1
10	Тема 10. Міжнародно-правові аспекти безпеки та євроатлантична інтеграція	6	1
Усього годин		44	16

8. План семінарських занять

Тема 1. Теоретико-правові основи національної безпеки

Мета: системне засвоєння знань про сутність національної безпеки як правової категорії, класифікацію її суб'єктів та об'єктів, а також нормативні критерії ідентифікації національних інтересів, цінностей та загроз.

Питання для обговорення:

1. Як визначається поняття національної безпеки як правової категорії та об'єкта законодавчого регулювання?
2. Які правові характеристики та класифікаційні відмінності мають об'єкти і суб'єкти забезпечення національної безпеки?
3. Яке законодавче визначення та правовий зміст мають національні інтереси та національні цінності?
4. Що становить поняття загрози національній безпеці та які існують види і правові критерії їх ідентифікації?
5. Які принципи права національної безпеки та яка їхня роль у забезпеченні стабільного функціонування держави?
6. Як правові критерії безпеки допомагають розмежувати внутрішні суспільно-політичні кризи та прямі загрози конституційному ладу?

Тема 2. Система та джерела права національної безпеки

Мета: ґрунтовне вивчення ієрархічної структури джерела безпекового права, значення Конституції та базових законів України, а також ролі підзаконних актів і міжнародних стандартів колективної безпеки.

Питання для обговорення:

1. Чому Конституція України визнається правовим фундаментом регулювання усієї безпекової сфери держави?
2. Яке нормативно-правове значення має Закон України «Про національну безпеку України» як базовий акт галузі?
3. Яку правову природу, юридичну силу та стратегічне значення має Стратегія національної безпеки України?
4. Яку роль відіграють міжнародні договори та світові стандарти у забезпеченні колективної безпеки України?
5. Які особливості та межі має підзаконне нормативно-правове регулювання у системі джерел безпекового права?

Тема 3. Правовий статус суб'єктів сектору безпеки і оборони

Мета: комплексне опанування конституційно-правового статусу та повноважень вищих посадових осіб, правоохоронних і розвідувальних органів, а також засад здійснення цивільного контролю за безпековим сектором.

Питання для обговорення:

1. Які конституційні повноваження має Президент України як Верховний Головнокомандувач та гарант національної безпеки?
2. Який правовий статус, функції та компетенцію визначено для Ради національної безпеки і оборони України?
3. Як розподілена роль та повноваження між Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів у безпековій сфері?
4. Яке місце посідають органи охорони правопорядку та розвідувальні органи у загальній системі національної безпеки?
5. Як саме громадянське суспільство виступає суб'єктом реалізації демократичного цивільного контролю?
6. Як координується взаємодія між розвідувальними органами та органами виконавчої влади під час загрози суверенітету?

Тема 4. Правові основи воєнної безпеки та оборони держави

Мета: детальний аналіз правових інструментів оборони держави, статусу Збройних сил України, мобілізаційного законодавства та особливостей правового режиму воєнного стану.

Питання для обговорення:

1. Як визначається поняття воєнної безпеки і що становить правовий режим оборони?
2. Який правовий статус та специфіку управління мають Збройні сили України та інші військові формування?
3. Як побудовано законодавство про оборону в частині воєнної доктрини та стратегічного планування в галузі оборони?
4. Які нормативно-правові засади регламентують процеси мобілізації, мобілізаційної підготовки та призову?
5. Який процесуальний порядок введення та які правові наслідки має правовий режим воєнного стану?

Тема 5. Державна безпека та правовий захист конституційного ладу

Мета: критичне переосмислення юридичних механізмів захисту суверенітету, нормативних засад антитерористичної та контррозвідувальної діяльності, режиму охорони державної таємниці.

Питання для обговорення:

1. Які правові засади встановлено для захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України?
2. Які нормативні механізми та правові підстави визначають проведення антитерористичних операцій?
3. Як організовано правовий режим охорони державної таємниці як обов'язкового елемента національної безпеки?
4. Які правові засади регламентують контррозвідувальне забезпечення та захист від підривної діяльності?
5. У чому полягає стратегічна суть інтересів держави під час здійснення інтегрованого управління державним кордоном?
6. Які правові засади визначають залучення СБУ та правоохоронних органів до захисту конституційного ладу від внутрішніх загрозотворюючих чинників?

Тема 6. Правове забезпечення інформаційної та кібербезпеки

Мета: наукове дослідження правового режиму національного інформаційного простору, юридичних меж протидії кіберзагрозам, дезінформації та захисту об'єктів критичної інфраструктури.

Питання для обговорення:

1. Які особливості має правовий режим інформаційного простору України та захист національних інтересів у ньому?
2. Як кібербезпека інституціоналізується у формі самостійної складової національної безпеки держави?
3. Які чіткі правові межі встановлено для протидії дезінформації та маніпулятивним технологіям?
4. Який правовий режим захисту встановлено для об'єктів критичної інформаційної інфраструктури?
5. Які види юридичної відповідальності передбачено за правопорушення та злочини в інформаційній та кіберсферах?

Тема 7. Економічна та енергетична безпека у правовому вимірі

Мета: теоретичне осмислення нормативних засад економічної стійкості, правового регулювання енергосектору, інструментів фінансового моніторингу і правового режиму санкцій.

Питання для обговорення:

1. Які правові засади забезпечують підтримання та моніторинг економічної стійкості держави?

2. Які юридичні механізми захисту національного ринку застосовуються для протидії зовнішньому економічному тиску?
3. Як побудовано правове регулювання критичного імпорту та захисту інфраструктури в галузі енергетичної безпеки?
4. Як організовано фінансовий моніторинг та правові засади боротьби з легалізацією доходів у контексті безпеки?
5. Яку правову природу та процесуальний порядок застосування має правовий режим санкцій як інструмент захисту інтересів?
6. Як співвідноситься компетенція РНБО, Кабінету Міністрів та Національного банку під час запровадження та контролю за дотриманням санкційного режиму?

Тема 8. Екологічна та громадська безпека

Мета: спрямоване формування знань про правові гарантії екологічної безпеки, нормативний статус органів цивільного захисту, протидію злочинності й законодавчі стандарти біозахисту.

Питання для обговорення:

1. Чому екологічна безпека визначається як правовий гарант збереження генофонду народу України?
2. Який правовий статус, повноваження та компетенцію мають сили цивільного захисту та ДСНС України?
3. Як побудовано правовий регламент захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій?
4. Які правові засади протидії злочинності застосовуються для нівелювання її як загрози громадській безпеці?
5. Які законодавчі норми та міжнародні стандарти визначають параметри біологічної та радіаційної безпеки?

Тема 9. Демократичний цивільний контроль у сфері безпеки

Мета: концептуальне опанування принципів цивільного контролю, повноважень суб'єктів парламентського, судового та громадського нагляду, правових меж обмеження прав людини.

Питання для обговорення:

1. Що становить поняття та які фундаментальні принципи покладено в основу демократичного цивільного контролю?
2. Як здійснюється парламентський контроль та які повноваження мають профільні комітети й Омбудсмен?
3. Які межі, форми та особливості має судовий контроль у сфері забезпечення національної безпеки?
4. Яку роль відіграють медіа та громадські організації у нагляді за діяльністю сектору безпеки і оборони?
5. Які існують суворі правові межі та міжнародні стандарти обмеження прав людини в інтересах національної безпеки?
6. Як розмежовується компетенція органів демократичного контролю під час дії особливих правових режимів?

Тема 10. Міжнародно-правові аспекти безпеки та євроатлантична інтеграція

Мета: аксіологічне розуміння ролі України у міжнародних безпекових інституціях, правових засад співробітництва з НАТО та ЄС, режимів воєнної допомоги та відповідальності за агресію.

Питання для обговорення:

1. Як визначається правовий статус і роль України в міжнародній системі безпеки ООН?
2. Які нормативно-правові засади регламентують стратегічне співробітництво з НАТО?
3. Які правові інструменти і напрями безпекової політики ЄС та участь у ній України?
4. Який правовий режим регулює отримання, облік та використання міжнародної військової та технічної допомоги?
5. Як реалізується міжнародно-правова відповідальність за здійснення агресії та вчинення воєнних злочинів?

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

10. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

11. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Теоретико-правові основи національної безпеки	6	12
2	Тема 2. Система та джерела права національної безпеки	8	12
3	Тема 3. Правовий статус суб'єктів сектору безпеки і оборони	8	12
4	Тема 4. Правові основи воєнної безпеки та оборони держави	8	12
5	Тема 5. Державна безпека та правовий захист конституційного ладу	8	12
6	Тема 6. Правове забезпечення інформаційної та кібербезпеки	8	12
7	Тема 7. Економічна та енергетична безпека у правовому вимірі	8	12
8	Тема 8. Екологічна та громадська безпека	8	12
9	Тема 9. Демократичний цивільний контроль у сфері безпеки	8	14
10	Тема 10. Міжнародно-правові аспекти безпеки та євроатлантична інтеграція	8	14
Усього годин		78	124

12. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота – форма організації освітнього процесу, за якої здобувач вищої освіти опановує навчальну дисципліну в час, вільний від навчальних занять, під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Пріоритетним завданням позааудиторного вивчення дисципліни «*Основи права національної безпеки*» є системне опанування нормативно-правового підґрунтя захисту суверенітету, детальне дослідження структури сектору безпеки і оборони та механізмів реалізації особливих правових режимів. Велика увага приділяється формуванню навичок стратегічного аналізу воєнних, кібернетичних та економічних загроз, вивченню міжнародно-правових стандартів колективної безпеки, а також комплексному засвоєнню правил демократичного цивільного контролю за дотриманням прав людини та засад академічної доброчесності.

Самостійна робота здійснюється у формі: виконання домашніх завдань; підготовки аналітичних доповідей, есе та рефератів з обов'язковою перевіркою оригінальності тексту; опрацювання нормативно-правових актів безпекового законодавства, рішень РНБО, указів Президента України та актів міжнародного гуманітарного права. Додатково передбачається аналіз лекційного матеріалу через пошук профільної наукової літератури у цифрових реєстрах, електронних бібліотечних фондах та фахових періодичних виданнях. Практичний складник орієнтований на вирішення безпекових кейсів щодо ідентифікації національних загроз, процесуального оформлення документів правового режиму воєнного стану та розроблення локальних інструкцій з охорони державної таємниці.

Всі завдання самостійної роботи поділяються на обов'язкові та вибіркові. До обов'язкових належать завдання, які студенти мають виконувати обов'язково впродовж вивчення дисципліни. Вибіркові включають альтернативні завдання, серед яких здобувач на власний розсуд обирає конкретні завдання з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

Нижче подано варіанти завдань для самостійної роботи здобувачів денної форми навчання, що відповідають змісту окремих тем дисципліни та поглиблюють опрацювання навчального матеріалу. Необхідно виконати один з таких варіантів:

Варіант 1.

Здійсніть комплексний юридичний аналіз Закону України «Про національну безпеку України» з метою виділення правових критеріїв класифікації національних інтересів.

Варіант 2.

Підготуйте реферат про правову природу, юридичну силу та місце Стратегії національної безпеки України в загальній системі джерел права.

Варіант 3.

Обґрунтуйте в аналітичному огляді конституційно-правові межі координації та повноважень РНБО під час дії особливих правових режимів.

Варіант 4.

Складіть проєкт локальної інструкції для підприємства щодо забезпечення режиму охорони державної таємниці та конфіденційної інформації.

Варіант 5.

Проаналізуйте нормативно-правові засади проведення антитерористичних операцій та критерії залучення Збройних Сил України.

Варіант 6.

Напишіть наукову доповідь про правовий режим захисту об'єктів критичної інформаційної інфраструктури від кібератак та кібертероризму.

Варіант 7.

Сформулюйте порівняльну характеристику правових режимів воєнного та надзвичайного стану за критеріями обмеження конституційних прав громадян.

Варіант 8.

Дослідіть юридичну природу, підстави запровадження та процесуальний порядок контролю за дотриманням правового режиму санкцій РНБО.

Варіант 9.

Висвітліть у формі есе повноваження Верховної Ради України, її профільних комітетів та Омбудсмена у сфері здійснення парламентського контролю.

Варіант 10.

Оформіть юридичний висновок щодо міжнародно-правових механізмів притягнення до відповідальності за здійснення агресії та воєнні злочини.

Варіанти контрольної роботи (для заочної форми здобуття освіти)

Нижче подано варіанти завдань для контрольної роботи, що відповідають змісту окремих тем дисципліни та поглиблюють опрацювання навчального матеріалу. Необхідно обрати варіант та виконати наведені завдання. Вимоги до контрольної роботи: 8–12 сторінок тексту (*шрифт Times New Roman, 14 pt, міжрядковий інтервал – 1*). Слід опрацювати щонайменше 10–12 джерел. Використання класичних праць з проблем національної безпеки є обов'язковим. Дотримання принципів академічної доброчесності – засадничий принцип навчання. Здійснюйте коректне цитування використаних джерел. Заборонено плагіат: текст має бути оригінальним, з власним аналітичним та методологічним осмисленням. Максимальна кількість балів за виконану контрольну роботу – 50 балів.

Варіант 1.

1. Розкрийте поняття національної безпеки як правової категорії та об'єкта законодавчого регулювання.

2. Охарактеризуйте принципи права національної безпеки та їхню роль у стабільному функціонуванні держави.

Варіант 2.

1. Проаналізуйте Конституцію України як правовий фундамент регулювання усього безпекового сектору держави.

2. Висвітліть роль та юридичне значення міжнародних договорів і стандартів у забезпеченні колективної безпеки.

Варіант 3.

1. Дослідіть конституційні повноваження Президента України як Верховного Головнокомандувача та гаранта безпеки.

2. Окресліть правовий статус, функції, склад та компетенцію Ради національної безпеки і оборони України.

Варіант 4.

1. З'ясуйте місце, функції та повноваження розвідувальних органів у системі національної безпеки.

2. Опишіть нормативно-правові засади проведення мобілізації, мобілізаційної підготовки та призову громадян.

Варіант 5.

1. Обґрунтуйте поняття воєнної безпеки та нормативний зміст правового режиму оборони України.

2. Порівняйте правовий статус Збройних Сил України з іншими утвореними відповідно до законів військовими формуваннями.

Варіант 6.

1. Визначте правові засади захисту державного суверенітету та недоторканності державного кордону України.

2. Проілюструйте юридичні механізми та правові інструменти протидії підривної та контррозвідувальній діяльності.

Варіант 7.

1. Аргументуйте правовий режим інформаційного простору та юридичні межі протидії дезінформації.

2. Поясніть правові засади фінансового моніторингу в контексті забезпечення економічної стійкості держави.

Варіант 8.

1. Обговоріть нормативні засади захисту критичної інфраструктури в системі енергетичної безпеки України.

2. Критикуйте витоки та правові наслідки виникнення загроз громадській безпеці внаслідок зростання злочинності.

Варіант 9.

1. Сформулюйте поняття, принципи та значення інституту демократичного цивільного контролю за безпековим сектором.

2. Деталізуйте форми судового контролю у сфері забезпечення національної безпеки та захисту прав людини.

Варіант 10.

1. Оцініть правові засади, етапи та стратегічні орієнтири співробітництва та інтеграції України з НАТО.

2. Класифікуйте підходи міжнародного права до визначення та покарання за скоєння воєнних злочинів.

**13. Питання для підготовки до підсумкового контролю
(диференційований залік)**

1. Що є предметом вивчення права національної безпеки?
2. Як Закон України «Про національну безпеку України» визначає національну безпеку?
3. Хто виступає об'єктами забезпечення національної безпеки?
4. Які суб'єкти входять до сектору безпеки і оборони України?
5. Як законодавство розмежовує національні інтереси та національні цінності?
6. Що становить поняття «загроза національній безпеці»?
7. За якими правовими критеріями ідентифікуються загрози безпеці?
8. Яке значення має Конституція України для безпекової сфери?
9. Яка правова природа та юридична сила Стратегії національної безпеки України?
10. Які підзаконні акти регулюють відносини у сфері оборони?
11. Які конституційні безпекові повноваження має Президент України?
12. Що таке РНБО та яка її правова компетенція?
13. Які функції виконує Кабінет Міністрів України у сфері оборони?
14. Яке місце посідають розвідувальні органи у системі національної безпеки?
15. Що становить поняття «воєнна безпека»?
16. Як законодавство регулює правовий режим оборони України?
17. Який правовий статус мають Збройні Сили України?
18. Що таке «Воєнна доктрина України» та яке її значення?
19. Які правові засади проведення загальної та часткової мобілізації?
20. Які підстави введення правового режиму воєнного стану?
21. Які правові наслідки для органів влади має введення воєнного стану?
22. Що становить правову основу захисту державного суверенітету?
23. Які юридичні механізми застосовуються під час боротьби з тероризмом?
24. Що становить правовий режим охорони державної таємниці?
25. Які правові засади здійснення контррозвідувальної діяльності?
26. Що таке інтегроване управління державним кордоном?
27. Як закон регулює правовий режим інформаційного простору?
28. Які правові органи протидіють дезінформації в Україні?
29. Що становить правовий захист критичної інформаційної інфраструктури?
30. Що таке «економічна безпека держави» у правовому вимірі?
31. Як право регулює захист від зовнішнього економічного тиску?
32. Що становить нормативну основу енергетичної безпеки України?
33. Яка роль фінансового моніторингу в системі національної безпеки?
34. Яку правову природу має санкційний режим РНБО?
35. Чому екологічна безпека є правовим гарантом збереження генофонду?
36. Який правовий статус має ДСНС України в системі цивільного захисту?
37. Що таке «демократичний цивільний контроль»?
38. Як здійснюється парламентський та судовий контроль у сфері безпеки?
39. Які правові межі обмеження прав людини в інтересах безпеки?
40. Яка міжнародно-правова відповідальність передбачена за воєнні злочини?

14. Методи навчання

Методи навчання на лекціях: вербальний метод – подається фактичний матеріал, висвітлюються положення нормативно-правових актів тощо (лекція, дискусія, консультація, обговорення тощо); методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації, метод демонстрацій: та інші); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на семінарських заняттях: вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо); метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші); робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо); інформаційно-пояснювальний метод (надання інформації законодавчого, практичного характеру, статистичної інформації тощо); кейс-метод (обговорення проблеми реалізації норм права безпекової сфери, застосування положень законодавства, практика підготовки юридичної документації, судової практики тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); кейс-метод (вирішення ситуацій тощо); пошуковий метод.

15. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «*Основи права національної безпеки*» використовуються такі методи оцінювання:

для поточного контролю – у вигляді усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, написання есе (рефератів), вирішення кросвордів, контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти); самостійна робота, неформальна освіта (онлайн-курси та платформи) тощо.

для підсумкового контролю – проведення підсумкового контролю (усна та/або письмова відповідь, тестування тощо).

16. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення диференційованого заліку.

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «*Основи права національної безпеки*» є підсумковий контроль – диференційований залік.

17. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються контрольні заходи у формі поточного та підсумкового контролю знань відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни. Оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти для дисципліни «*Основи права національної безпеки*» відбувається за такими рекомендованими балами:

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти	Кількість балів (від – до)
Аудиторна робота	
Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач тощо	1-5

Тестування	1-5
Ділова гра, практичний кейс тощо	1-10
Інші види аудиторної роботи*	
Самостійна робота	
Реферат, есе тощо	1-10
Інші види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо); написання наукової статті, участь у конкурсах студентських робіт тощо)	1-10
Інші види самостійної роботи*	
Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумковий контроль

Максимальна кількість балів за диференційований залік з початкової дисципліни «*Основи права національної безпеки*» складає **40 балів**.

Для визначення ступеня засвоєння навчальної дисципліни та контрольного оцінювання знань здобувачів вищої освіти за підсумковим контролем застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумкова оцінка переводиться у національну систему оцінювання і шкалу ECTS згідно з таблицею:

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену курсової роботи (проекту), практики	для заліку (диференційованого заліку)
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60											Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	Самостійна робота		
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50 балів	10 балів	40 балів	100 балів

19. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Основи права національної безпеки» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- варіанти завдань для самостійної роботи здобувачів;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

20. Рекомендована література

1. Богуцький П.П. *Право національної безпеки та військове право: сучасні виклики: навч. посіб.* Київ; Одеса: Фенікс, 2023. 252 с.

2. *Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення: монографія* / М.Ф. Криштанович, Я.Я. Пушак, М.І. Флейчук, В.І. Франчук. Львів: Сполом, 2020. 418 с. URL: <https://dspace.lvdivs.edu.ua/handle/1234567890/2802>

3. *Державне управління національною безпекою: соціально-економічне забезпечення: монографія* / С.М. Домбровська, В.О. Шведун, А.В. Рубан. Х: НУЦЗУ, 2022. 221 с. URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/16952/1/Монографія%20Рубан%20Шведун%20Домбровська.pdf>

4. *Законодавство України про державний кордон: науково-практичний коментар [у 3 т.] / за заг. ред. В.С. Нікіфоренка, Ю.Б. Курилюка. Том 1. Хмельницький: НАДПСУ, 2023. 618 с.* URL: https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/3902/1/komentar_1.pdf

5. Кулешов М.М., Садковий В.П., Тютюнник В.В. *Державна система цивільного захисту: навч. посіб.* Х.: НУЦЗУ, 2020. 232 с. URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11264/1/Державна%20сист%20ЦЗ%20%28Кулешов%29.pdf>

6. Нікіфоренко В.С. *Формування та реалізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України: монографія.* Одеса: ВД «Гельветика», 2020. 432 с.

7. *Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник* / Г.П. Ситник, М.Г. Орел; за заг. ред. Г.П. Ситника. Київ: МАУП, 2021. 372 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/7148e643-1410-42f1-a6b6-f4cf15aeb638.pdf>

8. *Організаційно-правові основи забезпечення кібербезпеки: підручник* / за заг. ред. М.М. Присяжнюка. Київ: Вид-во Ліра-К, 2023. 320 с.

9. Резнікова О.О. *Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія.* Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. 456 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-06/reznikova_book_web.pdf

10. Резнікова О.О., Войтовський К.Є., Леніхов А.В. *Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України: аналіт. доп.* Київ: НІСД, 2020. 84 с. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi/nacionalni-sistemi-ocinkirizikiv-i-zagroz-kraschi-svitovi-praktiki>